

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Poslanecká sněmovna určuje politický obraz České republiky

V České republice existuje řada volených institucí, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR má však mezi nimi výsadní postavení. Je základním pilířem legislativního procesu a zcela zásadním způsobem ovlivňuje politickou tvář České republiky.

Poslanecká sněmovna navázala po rozdělení Československa ke

V České republice existuje řada volených institucí, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR má však mezi nimi výsadní postavení. Je základním pilířem legislativního procesu a zcela zásadním způsobem ovlivňuje politickou tvář České republiky.

Poslanecká sněmovna navázala po rozdělení Československa ke konci roku 1992 na existenci České národní rady. Již od počátku předpokládala Ústava ČR také existenci Senátu jako horní parlamentní komory. Po vleklých politických diskusích se však první senátní volby konaly až v listopadu 1996. Do té doby vykonávala pravomoci Senátu právě sněmovna.

Obě parlamentní komory se od sebe výrazně liší a měly by se navzájem doplňovat. Sněmovna má 200 poslanců starších jednadvaceti let. Jsou voleni na čtyři roky a volby se konají na principu poměrného zastoupení. Senátorů je 81, musejí mít více než 40 let a jejich mandát je šestiletý, přičemž každé dva roky se obměňuje třetina Senátu. Na rozdíl od sněmovny se volí dvoukolovým většinovým systémem.

Sněmovna a Senát jsou základním prvkem legislativního procesu v České republice, dolní parlamentní komora v něm však hraje dominantní roli. Senát sice může poslancům zákon vrátit či jej přímo zamítnout, sněmovně však stačí nadpoloviční většina hlasů všech poslanců na to, aby zákon prosadila ve svém znění. Přijatý zákon má právo ještě vetovat prezident, ale i tomto případě jej sněmovna může přehlasovat nadpoloviční většinou všech poslanců.

Existují výjimky, kdy předložený zákon musejí schválit obě komory, tou nejdůležitější je volební zákon. Naopak zákon o státním rozpočtu projednává pouze Poslanecká sněmovna a pouze sněmovna také může vyslovit důvěru či nedůvěru vládě.

Nerovnovážné postavení obou parlamentních komor se stává čas od času příčinou kontroverzí a veřejných výměn názorů mezi poslanci a senátory. Všechny snahy senátorů o posílení jejich pravomocí ale zatím skončily neúspěchem.

Poslanci i senátoři požívají některých výhod a privilegií, z nichž nejdiskutovanější jsou jejich platy a také nezvykle široký rozsah imunity.

Platy se počítají jako trojnásobek nejvyššího mzdového tarifu státních zaměstnanců. Do letošního března byl základní poslanecký plat téměř 42.000 korun (plat předsedů komor téměř 122.000), nyní se o 11 procent zvýšil. Více než výše základního platu však bývá kritizován složitý systém nejrůznějších nezdánitelných náhrad (na dopravu, oblečení, asistenty a tak dále), který umožňuje poslancům zvýšit jejich příjem o několik desítek tisíc korun. Druhým sporným bodem je neobvykle velký rozsah imunity, který se vymyká běžným evropským zvyklostem. Imunita má zákonodárcům obecně zaručovat, že nebudou stíháni za projevy a hlasování v parlamentu, a chrání je před zásahy ze strany výkonné moci. V některých zemích je imunita spojena pouze s výkonem mandátu, jinde mohou být poslanci za trestné činy mimo parlament stíháni pouze se souhlasem parlamentu. V českém podání však imunita zaručuje i to, že pokud parlamentní komora odmítne vydat zákonodárce policii, je jeho trestní stíhání navždy ukončeno. Poslanci jsou zařazeni do jednotlivých pracovních výborů a komisí. Mohou také vytvářet kluby, k jejichž založení je třeba minimálně deset poslanců. Rozpustit sněmovnu může prezident republiky v ústavně přesně vymezených případech, ale nemůže tak učinit v době kratší než tři měsíce před skončením jejího volebního období. Poslanecká sněmovna sídlí v pražských malostranských palácích. Ze státního rozpočtu bylo loni na její provoz vyčleněno téměř 900 miliónů korun.